

1. Ustalenia warsztatowe w zakresie transliteracji:

- a) waw z dammą traktujemy jako \bar{o}/\bar{u} , a dammę jako o/u . Jednak w tych wyrazach, gdzie dziś jest \acute{o} zapisujemy \bar{o} lub o . Ma to swoje uzasadnienie: polszczyzna północnokresowa nie znała pochyień, więc piszemy zgodnie z etymologią i wymową północnokresową. W nowszym fragmencie z 1836 r. powinny być już dwa grafemy: waw z dammą i waw z fathą. Wyrazy, co do których postaci mamy wątpliwość sprawdzamy w słownikach języka polskiego i/lub białoruskiego, np. *oplosznij* to białorutenizm.
- b) $t\bar{a}'$ zapisujemy jako t' . Tatarzy używali znaku ta' maftuhah zwłaszcza w wyrazach pochodzenia orientального.
- c) Abrewiacje i wyrazy, w których brak wokalizacji rozwijamy w nawiasie kwadratowym [=...], np. $mxmmd$ [=Muhammad].
- d) $y\bar{a}'$ w nagłosie i po samogłosce realizujemy jako $-ji-/ji-$, natomiast jeśli $y\bar{a}'$ towarzyszy alif odczytujemy w nagłosie jako \bar{i} . Ma to swoje uzasadnienie: polszczyzna północnokresowa znała formy dłuższe i krótsze, tj. ze zredukowaną sylabą, np. *jim* i *jm/mojm* i *mojim*. Tatarzy rozróżniają to w zapisie.
- e) warto przyjrzeć się grafenom $\bar{d}\bar{a}l$ i $\bar{z}\bar{a}i$ oraz $\bar{z}\bar{a}'$ i nowszemu (1836) $\bar{d}\bar{a}d$, jeśli chodzi o użycie (udział procentowy).
- f) wyjaśniły się niepokojące nas formy z $y\bar{a}'$ bez sukuna. Antonowicz pisze, że $y\bar{a}'$ ma tu funkcję oznaczania miękkości spółgłoski i proponuje odczyt przez \bar{a} , np. *m\bar{a}sta*, *\acute{z}em\bar{a}*. Ze względu na asynchroniczną wymowę w polszczyźnie północnokresowej i odrębny grafem proponujemy: *mjasta*, *zemja*, *anjol* etc. Zatem nie *newejsta*, *mejsta*, *\acute{z}emej!* Tu jeszcze istotny jest odczyt fathy, świadczący o formach przed lub po przegłosie, zatem tam gdzie fatha odczytujemy *mjesta*, *newjesta*, *swjet* etc.
- g) wprowadzamy do tabeli odpowiednik hamzy $'$.
- h) wyrazy orientalne piszemy zgodnie z systemem transliteracji, a nie etymologią.
- i) rezygnujemy z I jako oznaczenia granicy rzędka.
- j) waw z fathą zapisujemy „po staremu” jako o , bo ten znak wprowadzili dla o sami Tatarzy.
- k) $e-a$: są sytuacje wątpliwe *prikezane* czy *prikazane*, *kezal* czy *kazal*, *pokezujon* – *pokazujon*? Trzeba to rozstrzygnąć – tzn. w tabeli mamy, że fathę oddajemy przez e , ale wyrazy polskie mają tu a , więc jeśli damy e to z komentarzem, że to wpływ brs.

Oprac. JKK